

BUITEN

22^e JAARGANG N°. 39

ZATERDAG 29 SEPTEMBER 1928

Foto Wilse

ZONDAGMORGEN OP DEN SAETER

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

ONDER HET ZAND BEDOLVEN, DOOR HOLMAN DAY (4)	BLZ. 458
NOORSCH REISHERINNERINGEN (GEÏLL.), DOOR HELENE MULLER MASSIS (2)	BLZ. 457, 460—463
BALKON-IDYLLE, DOOR JOH. W. BROEDELET	BLZ. 462
IN HET HART VAN CAMBODJA (GEÏLLUSTREERD), DOOR G. G. VAN DER KOP	BLZ. 463—465
EEN OUD SCHAPEN-PROCES OP TEXEL, DOOR Mr. J. VAN CAMPEN	BLZ. 465
GRIEKSCHE HYMNEN (GEÏLLUSTREERD), DOOR M. DE ROUVILLE	BLZ. 466—467
IN HET RIJK DER STILTE, DOOR CHARLES G. D. ROBERTS (2)	BLZ. 468
DE SCHIPBRUG TE ARNHEM (ILL.)	BLZ. 468

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Voor onze Spes Patriae

In de rubriek „Voor onze Spes Patriae” (pag. ix der advertentiepagina's) vinden de kinderen verhalen en raadsels. Harmsen van Beek teekende voor ons de Avonturen van Pietje Plum, welke eveneens in de advertentiepagina's worden opgenomen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

ONDER HET ZAND BEDOLVEN

4) DOOR HOLMAN DAY

„GEEN twijfel aan”, zei Tick. „En als dat het geval is, weet hij meer dan goed voor hem is. Het ziet er slecht voor je uit”, vertelde hij me nog eens. „Daar was ik nu ook van overtuigd. De lui, waar tusschen ik geraakt was, leken niet voor een kleintje vervaard en ik was in een dieper gat gestapt dan waar ik op gerekend had. Peart was zoo opgewonden door zijn verdenking, dat hij snel ontuchtterde; en dat was een bewijs, dat hij erg opgewonden was.

„Menschen”, zei ik, „ik heb jelui de waarheid verteld en meer kan ik niet doen. Ik weet niet, wat jelui van plan bent met me te doen. Ik weet niet, wat er in San Francisco gebeurt met iemand, die probeert een arm meisje te helpen en die de waarheid spreekt. Maar als jelui van plan bent me van kant te maken, dan zullen jelui mijn naam vinden in die portefeuille, die jelui me hebt afgenomen. Het adres van mijn familie staat er ook in. En ik heb een duikerspak aan de dochter van dien man in bewaring gegeven. Ik denk niet —”

„Een wat?” vroeg Tick.

„Een duikerspak. Ik ben duiker, ik ben naar het Westen gekomen om werk te zoeken”.

„Hoe lang ben je al in dat vak?”

„Sinds mijn negentiende jaar en ik ben nu zes-en-twintig. Diepzee werk is mijn specialiteit”.

Het scheen geen bijzonder goed gekozen moment om reclame voor mij te maken, maar de blik in Tick's oogen, de manier, waarop zelfs de oude Peart om mij heen draaide om mij eens goed te bekijken, bewezen, dat zij meer belang stelden in dit gedeelte van mijn verhaal dan in de rest.

Er heerschte eenigen tijd stilte in het vertrek. Tick wreef zijn geel gezicht en keek mij aan, loensde toen naar Peart en samen schenen ze met hun oogen wat te overleggen.

„Vash”, zei Tick ten slotte, „ben je bij de draaischijf bij het veer geweest, zooals die man zegt? Je bent stevig dron-

ken geweest. Dat is weer een nieuw element in de zaak. Ik zou, als 't kon, dien vent graag gelooven”.

„Het kan wel zijn, dat ik er geweest ben”, erkende de kapitein.

„Hij is er geweest”, verklaarde die ouë gek van 'n Ike, die er bij had gestaan zonder een goed woord voor mij te doen. Nu was hij dadelijk bij de hand om mee te praten, nu hij zag, dat ik in de gunst kon komen. „Ik ben bij hem geweest”.

„Was je dochter daar ook? Heb je haar daar achtergelaten?” Kapitein Peart keek verlegen en aarzelde.

„Zij was er”, verklaarde Ike. „Ze volgde ons en trachtte mijn besten kapitein over te halen om met haar mee te gaan, maar het was geen tijd om mijn besten kapitein lastig te vallen, juist nu hij zich gelukkig voelde, omdat hij goede zaken had gedaan”.

„Jelui twee moeten stevig bezopen zijn geweest”, bromde Tick. „Zie hier, kapitein, ik geloof, dat die mijnheer een heele boel waarheid over u gesproken heeft. Laten wij nou zijn grapje met dat geld maar even laten rusten. Ik zou graag gelooven, wat hij ons verteld heeft. Als uw compagnon, kapitein Peart, raad ik u nu aan vlug weg te gaan, een rijtuig te nemen en zoo snel als u kunt naar het veerpont-station te gaan. Als dat duikerspak daar is, breng het dan mee. Het zal een goed figuur maken als bewijsstuk no. 1 in deze rechtzaak. En breng uw dochter ook mee”.

Ik kon me niet bedwingen om hier een woordje mee te praten. De herinnering aan het meisje was daarvoor te levendig bij mij.

„Wat het pak betreft, vind ik 't best — breng het mee. Maar het komt mij voor, dat het hier niet de geschikte plaats is om een fatsoenlijk meisje heen te brengen”.

„Denk je soms, dat mijn eigen dochter niet veilig is bij haar eigen vader, waar en wanneer dan ook?” brulde kapitein Peart, mij woest aankijkend, terwijl hij zich met zijn zware vuist op de borst sloeg.

„Misschien wel, als hij nuchter blijft”, antwoordde ik. „Maar te oordeelen naar wat ik van u gezien heb, bent u een allemachtig slecht beschermer”. Ik voelde al wat meer moed, nadat ik de bliken gezien had, die Tick en de anderen op mij hadden geworpen en nu mijn angst wat begon te bedaren, werd ik meer kwaad dan bevreesd.

Tick grinnikte.

„Mijnheer durft. En durf is een mooi ding in wat men ook aanpakt. Maak jij nu voort, Peart, en houd je niet op om te winkelen bij de lui in witte jasjes. De zaak lijkt mij steeds meer”.

De kapitein waggelde de kamer uit, brommend, maar overwonnen.

Mr. Tick keek mij aan met wat bedoeld was als een vriendelijke glimlach, dat wil zeggen, dat die verfstreep van een snor dicht bij zijn neus kwam.

„Wij moesten maar eerst eens kennis met elkaar maken”, begon hij en stak mij mijn portefeuille toe. „Ik zie uit uw adreskaartje, dat uw naam Ross Bidney is. Mijn naam is Keedy Tick, compagnon van kapitein Peart. Komt wat dichterbij, heeren”, beval hij de twee mannen, die mij den strot hadden dichtgeknepen. „Dit is Nummer-een Jones; dat is Nummer-twee Jones”. Zij knikten een groet. Zij leken precies op elkaar. Zij hadden baartjes als een schilderskwast en bolle oogen en waren blijkbaar tweelingen. „Eerste en tweede stuurman, pas aangenomen voor de *Zizania*”. Hij nam zich niet de moeite Ike voor te stellen.

Hij drukte op een knopje aan den muur.

„Wij zullen iets nemen, heeren, om de banden van de gezelligheid aan elkaar te plakken. Niets zoo goed, als wanneer mannen beginnen met de gezelligheid er in te brengen en ze zoo lang mogelijk gezellig blijven; mits niemand probeert gekke dingen te doen en iedereen blijkt te zijn, wat hij voor geeft”.

Daarbij keek hij mij veelbeteekenend en onderzoekend aan, ging zitten, sloeg zijn beenen over elkaar en deed erg zijn best zijn vriendelijken glimlach op zijn gezicht te houden.

En zoo begon voor mij deze „gezellige boel”.

DERDE HOOFDSTUK.

Zoo bleven wij meer dan een half uur „gezellig” bij elkaar. Dat wil zeggen, ik zat Mr. Tick aan te kijken, terwijl ik mij afvroeg, wat het eind van de historie zou zijn, terwijl hij mij zat uit te vragen over mijzelf en mijn vorig leven en mijn

verwachtingen en mijn bekwaamheden. Hij had drank voor mij besteld, maar ik had niet gedronken. Hij glimlachte mij weer toe op de manier, die hij zeker voor erg vriendelijk hield, toen ik hem zei, dat een duiker zich niet de weelde kon veroorloven om zijn hartklop te versnellen, en zijn longen te benadeelen met sterken drank.

„Durf en een kop zoo hard als een spijker en flinke hersens erin”, merkte hij op. Hij legde zijn wijsvinger op zijn duim en maakte de beweging van kaart-geven. „Ik heb in mijn leven al heel wat van dat soort van werk gedaan, broeder Sidney, en ik weet wat „chance” beteekent en hoe belangrijk het is de goede kaart te trekken. Peart en ik hebben tot nu toe een kaart gemist. Maar ik ben altijd heel knap geweest in het vinden van de ontbrekende kaart, juist als 't noodig was. En het komt mij voor, vriendje, dat jij precies de hoogste kaart van de serie bent”.

En toen ging hij weer verder met zijn vragen.

Eindelijk kwam kapitein Vash Peart terug. Hij sleepte met mijn bagagezak en zijn dochter liep vlak achter hem. Zij droeg mijn valiesje. Zij toonde zich heelemaal niet verlegen, dat zij zich alleen met mannen in zoo'n inrichting bevond. Zij kwam direct op mij toe en gaf mij mijn handtasch. Wat meer was, zij gaf mij een glimlach.

„Ik heb u in den beginne verkeerd beoordeeld”, zei ze. „Ik hoop, dat u het mij zult vergeven”.

Zij keek mij recht in de oogen, zonder koketterie, een blik zoo oprecht en eerlijk als van man tot man.

Ik antwoordde iets — wat weet ik zelf niet. Ik was niet half zoo kalm als zij.

„Ik dank u voor wat gij gedaan hebt om vreemden te helpen — het spijt me, dat ik u zooveel moeite veroorzaakt heb”.

„Ik zou een volgenden keer, als u ooit mijn diensten weer noodig hebt, nog veel meer willen doen”, verklaarde ik.

Nu stak Tick zijn leelijk, geel gezicht tusschen ons in. De vriendelijke glimlach was ervan verdwenen. Ik kreeg een plotselinge, maar duidelijken indruk, dat de manier, waarop het meisje en ik tot elkaar kwamen, hem volstrekt niet beviel. Zij stak haar hand naar mij uit, want ik had een beweging gemaakt, alsof ik mijn verzekering met een handdruk wou bezegelen. Hij greep haar hand, wendde haar om en wees op een stoel.

„Ga daar zitten, beste Arie. Wij gaan zakelijke dingen bespreken en jij kan er naar luisteren, want je bent te veel je vader's dochter dan dat wij je buiten de zaken zouden kunnen houden”.

Zij trok haar hand uit de zijne, maar ging zitten, zonder mij de hand te hebben gereikt.

„Vader's dochter ziet elken dag duidelijker in, dat hij toezicht noodig heeft”, zei ze, met een bitteren lach. „Dank, u, Mr. Tick, maar ik heb uw invitatie niet noodig om hier te blijven”.

Kapitein Peart keek erg bedremmeld. Het leed geen twijfel of hij had op den weg van de pont naar hier enige heel duidelijke en openhartige meeningen over zijn gedrag te hooren gekregen.

Hij probeerde zijn onbehagelijkheid te verbergen en toen hij het glaasje zag, dat ik niet had gedronken, nam hij het op en wou het aan zijn lippen brengen. Maar zijn dochter nam het hem af en wierp den drank tegen den muur. Hij ging zitten en kuchte verlegen. Ik had al meer zulke mannen ontmoet als kapitein Peart — een zwetser en bluffer, waar het mannen gold, maar tegenover vrouwen niet veel waard — als was in de handen van een slechte vrouw en in hun hart bang voor hun eigen vrouwvolk.

De mannen in de kamer bewaarden eenige oogenblikken het stilzwijgen. Tick keek naar Peart en zijn blik viel op mijn canvas-zak, die aan Peart's voeten lag. Hij sprak tegen mij bijna op denzelfden vleinden toon als tegen het meisje. Het had dat eigenaardige — dien valschen schijn van fijnheid, dien de beroepsspeler aanneemt, als hij zijn vak uitoefent en die een eerlijk man dadelijk hindert.

„Ik ben overtuigd, dat niet slechts ik, maar ook de andere heeren en deze dame het allemachtig interessant zouden vinden om eens een duikerpak uit het Oosten te zien — ik denk, dat de lui daar wel het allernieuwste zullen hebben”.

Daar hij zelf een leugenaar en een schurk was, twijfelde hij eraan of ik wel de waarheid gesproken had. Hij wou zich met eigen oogen overtuigen. Maar dat kon mij niet schelen. Ik knielde op den vloer neer, maakte den zak open en haalde

den inhoud eruit. Dat verhaal van mij dateert nog uit den tijd, dat er geen bussen met samengeperste lucht bestonden, die de huidige duiker op zijn rug meedraagt, zooals een auto benzine meedraagt. Maar ik had een prachtig mooi pak, bijna nog nieuw. Er was geen deukje in den helm en geen lapje op de rubber of het linnen.

„Wij hebben een lang onderhoud gehad, die mijnheer en ik”, zei Tick, nadat hij een tijdje op zijn hurken had gezeten en alles had gezien, wat ik hem aanwees. „Ik ben iemand, die snel ter zake komt. En als ik 't op iemand begrepen heb, ben ik de openhartigheid in persoon”.

Hij ging naar de deur en keek de gang door.

„Nummer-twee Jones, ga jij daar staan en geef je ooren en oogen den kost”, beval hij. „Nou, broeder Sidney, jelui mannen uit het Oosten zijn echte zakenlui en koopt geen kat in den zak. Ik heb je gezegd, dat je mij voorkomt als de hoogste kaart in een serie. Dat doe je. Ik neem je op en speel. Zoo iemand ben ik nou. Ik bedoel, dat ik je in een der mooiste plannetjes zal inwijden, waar je ooit van gehoord hebt — en het vertrouwen, dat je, als je een gewoon mensch bent, er eenvoudig niet buiten zult kunnen blijven. Zie je echter geen kans eraan mee te doen, nadat ik je de zaak zal hebben blootgelegd — dan —” Hij keek mij aan met een blik als een duivel, knipte met zijn vingers en wendde zich tot den ouden Ike.

„Nou is 't jouw beurt om het woord te nemen”, beval hij.

„Alleen wat ooggetuigen zeggen, heeft waarde”, vervolgde Tick. „Hier is nu een man, die ditzelfde verhaal al tallooze malen heeft gedaan langs de havens van Frisco. Hij heeft het zoo vaak verteld, dat de lui er een grapje van gemaakt hebben. Zij hebben hem den bijnaam gegeven van „Goudstaaf Ike”. Heel wat groote dingen zijn op deze wereld begraven onder een grap. Tal van dingen zijn zoo alledaagsch geworden, dat niemand er nog aandacht aan schenkt. „Och! vertel ons wat nieuws!” gilt de wereld. En zoo scharrelt de wereld verder en verliest heel wat, dat waardevol is”.

Hij leunde achterover in zijn stoel en draaide zijn snorpunten op.

„Het hof is bereid te luisteren naar de verklaringen der ooggetuigen, heeren. Ike is de eerste getuige. Ik zal hem vragen stellen en zorgen, dat hij kort antwoordt, want als hij eenmaal begint af te wijken in zijn verhaal, zal hij het langer maken dan een roman in afleveringen. Nou opgelet, Ike. Wat was de stoomboot *Golden Gate*?”

„Passagiers, goud in staven en andere lading tusschen hier en Panama”.

Het was komisch te zien hoe die ouë boonestaak recht op ging staan en probeerde de vlugge manier van Mr. Tick na te doen.

„Wat was jouw baantje aan boord van dat schip?”

„Kwartiermeester”.

„Wat is ermee gebeurd?”

„Vlam gevat bij de kust van Mexico, toen zij op weg was naar Panama, op de kust gezet bij Acapulco, om- en omgewenteld in de branding, wat er nog van over was en de ribben liggen er nog. Bij eb kan men drie ribben zien, als men weet, waar men ernaar kijken moet”.

„Wat had ze aan waarde aan boord?”

„Meer dan drie millioen dollar waarde aan goudstaven in haar kluis achter het tweede schot, tusschen provisiekamer en ketelhuis”.

„Is de schat ooit weggehaald?”

„Het wrak is aan de assuradeurs overgelaten en nadat de assuradeurs een tijd lang heel geheimzinnig hadden gedaan, maakten zij bekend, dat zij de goudstaven hadden gered. Toen stoomden zij weg! Iedereen geloofde, dat de assuradeurs alles van waarde uit het schip hadden gehaald, zooals zij beweerden. Maar ik was bij dat troepje, dat naar het wrak zocht. Ik hield mijn oogen open. Het was bluffen, dat zeggen, dat zij het goud hadden gevonden”. — De oude man begon opgewonden te worden. — „Hun duikers konden er niet bij komen. Zij hadden er den moed niet voor en zij hadden er in dien tijd niet de goede uitrusting voor. De assuradeurs wilden niet, dat jan en alleman te weten zou komen, dat zij het goud niet naar boven hadden gehaald. Zij wisten, dat iedereen er dan op aan zou vliegen en dat misschien de een of ander op een idee zou komen, waardoor hij den schat zou bemachtigen”.

(Wordt vervolgd)

Foto Wilsø

WINTER IN HET GEBERGTE GOLAA

NOORSCH REISHERINNERINGEN

(Vervolg)

Op den terugweg vonden we in het boerderijtje den maaltijd aangericht en ook weer door deze eenvoudige menschen de tafel niet alleen smetteloos gedekt, maar ook versierd met berkegroen en de gebruikelijke nationale vlag. ☒ Alleraardigst is een echt Noorsche maaltijd. Ik herinner mij nog, dat ik dien voor het eerst meemaakte in het Stalheimhotel. In Oslo leeft men het gewone internationale hotelleven, dat in de geheele beschaafde wereld wel zoowat hetzelfde is, maar overal elders staat de Noorsche tafel op u te wachten! Al naar gelang van de belangrijkheid van het hotel kan die tafel een enormen omvang aannemen! Dit was het geval te Stalheim, zoodat het een prachtbegin was. De gasten zaten aan kleine tafels langs de wanden en de ramen van de groote eetzaal en in het midden prijkte de enorme uitstalling van levensmiddelen, die aan uw souper een ongelimiteerde uitbreiding kan geven. Nadat er een warme schotel gepresenteerd was, werd er op alle tafels brood in verschillende soorten neergezet, de glazen met melk gevuld, de thee-koppen ingeschonken en nu neemt ieder een bord in de hand en wandelt naar de „priktafel”, zooals een oude Hollandsche heer die heel toepasselijk betiteld had. Men kan er zeker van zijn, dat in dat hoekje, waar de aanwezige Hollanders dadelijk op afstevenen, de kreeft te vinden is! Er is eene heele ontdekkingsreis noodig om de lange tafel heen, vóór men inventaris heeft kunnen opmaken! 't Is werkelijk geweldig! Vooral de vischsoorten zijn onuitputtelijk en in zoo verschillenderlei vormomming, dat men ze niet zoo gauw thuis kan brengen. Iets heel smakelijks ontdekten we in gebraden schijven, die er op het eerste gezicht als worst uitzagen, maar schijven kuit bleeken te zijn; groote garnalen, die men zelf pellen moet, hangen als een zwierige, rose krans om den rand van glazen; hammen, gekookt, ongekookt, worstsoorten, gebraden kip, koude coteletjes en dan: kaas

in soorten. Ook de Edammer is niet vergeten. Echt Noorsch is de geitenkaas, die een licht bruine tint heeft en er uit ziet als een heel fijne gummispons. In een blok gesneden staat ze daar keurig in een servet gehuld. Men moet er dunne schijfjes afsnijden; de smaak is iet of wat zoet en voor een niet-inboorling zelden volkomen te genieten. Maar probeeren moet men toch iedere specialiteit! Verder prijken op de priktafel groote kommen met ingemaakte abrikozen, appels en pruimen en stapels droge biscuits. ☒ Bij de kaas ligt, behalve allerlei soorten beschuit, ook het knappende, zwarte knäck, een Zweedsch product. Den volgenden morgen aan het ontbijt vindt men de priktafel weer terug; zij is dan weer opnieuw keurig opgemaakt, maar bevat niet de overvloedige uitgebreidheid van den avonddich. In sommige hotels en ook in families wordt des morgens ook reeds iets warmes gegeten. Zoo kregen we in het hotel in Geiranger heel smakelijke flensjes aux fines herbes en stelde ik mij daar verder een zeker niet alledaagsch ontbijt samen met kreeft en appelen. Toch zijn ze niet dik of vadsig, integendeel! Populair is in Noorwegen de flöte, oftewel dunne room, die giet men uit een kannetje over vrijwel alle naspijzen. Overigens is natuurlijk het menu nogal eentonig, daar het land zelf zoo goed als geen landbouwproducten oplevert; men krijgt dan ook weinig groente te zien (behalve sla) en haast geen versche vruchten. Slechts 3 % van den bodem is bouwland; daarentegen 22 % bosch, 3 % meren en 72 % woeste grond. In de dalen heeft men wel hier en daar vruchtboomen geplant; ook wel aan de fjorden bijv. bij Balholm aan de Sognefjord. Die streek wordt door de Noren graag met den weidschen naam van Noorsche Riviera betiteld. Het hotel van de beroemde Kviknes aldaar zal mij altijd in aangename herinnering blijven. We maakten er een alleraardigsten avond mee in de groote, houten zaal van het hotel, waar muziek en dans

de nationaliteiten verbroederden. Nadat het Noorsche volkslied met daverende stemmen ten gehoor was gebracht, greep een Hollander een oude viool, dien hij ergens zag liggen en begon het Wilhelmus te... krassen. Ik haastte mij, hem op den vleugel bij te staan en ons Wilhelmus klonk net zoo fraai en geestdriftig als zooeven het: Ja, vi elsker dette Landet. ☼ Daar we nu toch eenmaal in de stemming waren en de acoustiek in de groote zaal prachtig was, zong ik gaarne nog eenige liederen (zingen is n.l. mijn vak moet u weten), begeleid door mijnheer Kvikne zelf en beleefdheids-halve natuurlijk ook Grieg's: Jeg elsker Dig! Als tegenprestatie werd ik daarna door twee Noorsche heeren ten dans gevraagd. Wie beweert er nu, dat de Noren onbeleefd of stijf zijn! Daarbuiten voor de groote, gordijnlooze vensters stond ondertusschen de lichte Zomernacht als een schilderij, dat telkens van tint veranderd is, als het oog er weer op valt. ☼ Die lichte nachten! men moet ze meegemaakt hebben, om hunne bekoring te kunnen begrijpen. Ze zijn vol van een mystiek licht, dat van de voorwerpen zelf schijnt te komen en ze vaag en onwezenlijk doet schijnen; het best kan men het vergelijken bij het licht gedurende eene zonsverduistering. Later meer naar het Noorden, in de provincie Trondelag, zouden we nog lichtere nachten, nog intenser zonnedagen meemaken. De zomer is wel kort, maar iedere dag is zóó lang! De zon schijnt nog om tien, elf uur 's avonds; men komt niet op het idee, naar bed te moeten gaan. Het leven gaat dan ook een groot deel van den nacht door; in Oslo was de promenade op Karl Johansgade en langs het „grand” op den Eidsvoldsplads om 2 uur 's nachts nog zeer levendig en in Molde bijv. gingen de menschen om half een nog uit, om een zeiltochtje te doen. ☼ Als Shakespeare zegt, dat het Noorden „dark” is, bewijst dat weer eens te meer, dat de groote schrijver nooit in het Noorden geweest moet zijn, al schiep hij in zijnen Hamlet ook een specifiek Noordsch karakter. Ook de winter, dien men zich zoo vreese-lijk donker voorstelt, is dat lang niet overal. Ja, de dagen

Foto Wilse

EIDSVOLDPLATZ. GRAND HOTEL (LINKS), STORTING (RECHTS)

zijn kort, hoe meer naar het Noorden toe, hoe korter, maar dan heeft men: de sneeuw en het skilopen, de bij uitstek nationale sport. Geen wonder, als men bedenkt, dat zoowat de helft van het jaar ski-seizoen is, n.l. van December tot Mei. In het gebergte zijn steeds een aantal zonneuren per dag te boeken, getuige de geweldige vlucht, die de wintersport er neemt en het aantal hotels en „sanatoria”, die 's winters open zijn. In het Westen aan de kust, waar het klimaat zachter en vochtiger is, kan het regenachtig en onaangenaam zijn, maar aan de Oostzijde van den hoogterug is het stil en week in, week uit, straalt daar de zon uit een wolkenloozen hemel. Zelfs in den donkersten tijd omtrent Kerstmis zijn er nog uren van zonneschijn te genieten. En als dan de dagen langer worden, als het voorjaar komt en de Paaschweek alle vacantiemensen naar buiten lokt! Maart en April zijn de beste maanden voor het skilopen. Want dat is toch de sport bij uitnemendheid. Zonder de ski zou dit land in den winter niet bewoonbaar geweest zijn. De „skiløpper”, de sporen der ski's in de sneeuw, waren de banden, die het

geheele land verbonden; daarlangs vonden alle nieuwtjes, alle gedachten hunnen weg; de geheele rijke, oude cultuur kwam zoo van mensch tot mensch. Want in den winter heeft het landvolk tijd voor lezen en huisvlucht, terwijl de zomer voor hen hard werken beteekent en dan is het te voet van de eene hofstede naar de andere een verre weg! Daarom is de winter het jaargetijde, waar de Noren het meest van houden. Als men tegen een Noor zegt, dat men Noorwegen mooi vindt, antwoordt hij: „Neen, in den winter, dan is het mooi!” En vertelt enthousiast van zijn tochten in het gebergte. Beroomd zijn de jaarlijksche springwedstrijden op Holmenkollen bij Oslo, waar sprongen van 70 M en meer gemaakt worden. Holmenkollendag is een erkend nationale feestdag. Hier in de buurt van de stad voltrekt zich op Zon- en feestdagen het sportleven als een feest met duizenden toeschouwers. Het terrein ligt op 4 à 500 M. hoogte; de beruchte Kristiania-fjordnevel komt zelden tot hier, zoodat men dikwijls in den heerlijksten zonneschijn badend de nevelsluiers als een zee

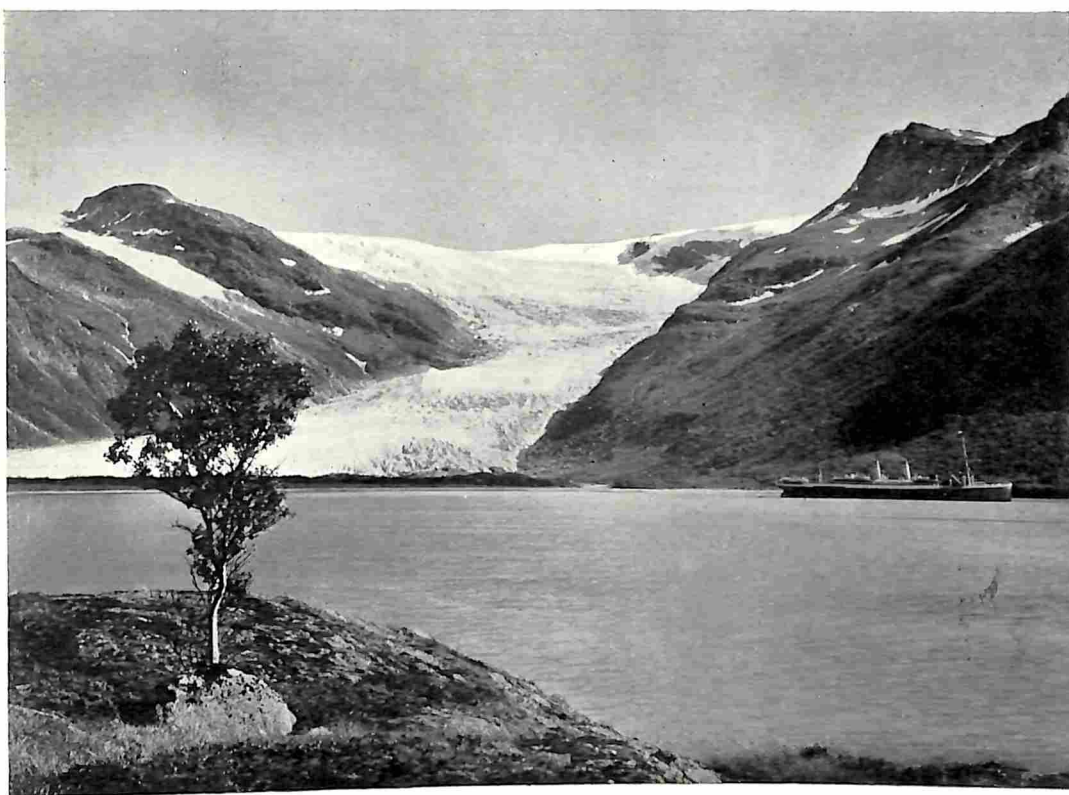

Foto Wilse

SVARTIS-GLETSCHER

onder zich ziet, stad en fjord bedekkend. De hooggebergte-plaatsen aan de Bergensbaan, o.a. Haugastøl, Hallingskeid en het zeer bekende Finse worden het drukst omtrent Paschen bezocht, daar midden in den winter het klimaat er vaak te bar is. Ook in het gebergte Jotunheim worden de hutten van de toeristenverenigingen en de hotels, o.a. Bessheim, in de Paaschweek geopend. Dat er heel wat keus van terrein is, kan men zich denken, in aanmerking nemende, dat het bergland zich over 13 breedtegraden uitstrekt. ☼ Een eigenlijk voorjaar heeft men in het hooggebergte niet; de overgang is tamelijk plotseling en de groei van de planten gaat tengevolge van het intense licht en de lange dagen ontzettend snel. Tot ongeveer half Juli is het, alsof het leven aan alle kanten opborrelt en opbruist, of alles zich haasten wil, om tot wasdom te komen. Merkwaardig is het, dat naar het Noorden toe, boomen en planten grooter van blad worden. Bij onze vrienden in Stenkjaer (5 uren Noordelijk van Trondjhem) groeide een rand van O.-I.-kers langs het huis, die ongeveer 14 dagen geleden geplant was. Nu verdrongen zich bladen en bloesems; de stengels waren soms vingerdik. En zoo is het met alle planten: men ziet, hoe al, wat niet krachtig genoeg is, ondergaat. Geen halfheid! Geen weekheid!

Reusachtige aardbeien groeiden ook in dien tuin; eind Juni begonnen ze juist rijp te worden. We hebben daar in Stenkjaer alleraardigste dagendoorgebracht en ons gezond in de echt Noorsche wijksgemeende, hartelijke gastvrijheid. Stenkjaer is een kleine plaats (al noemende Noren het eene stad) van het gebruikelijke (leelijke) type: een paar rechte straten met saaie houten huizen. Stedschoon zal men in het Noorden tevergeefs zoeken. Er is steeds gebouwd uit hout, het materiaal, dat voor

het grijpen is; daardoor blijft er niets bewaard. (De Dom in Trondjhem is het eenigste belangrijke bouwwerk van het Noorden). Stenkjaer ligt nog aan het Trondjhemfjord, achter de stad verheft zich een steile, beboschte rand en daarop staan eenige aardige, in de breedte gebouwde witte of donkerbruine landhuizen. In een daarvan woonden onze vrienden. Heel wijd was het uitzicht over het stadje aan onze voeten en daarachter het fjord met de golvende, beboschte oevers. Trondelag is een streek, die op het oogenblik nog weinig door toeristen bezocht wordt, aangezien er weinig communicatiemiddelen zijn, maar die een bezoek overwaard is en zeker, wanneer de in aanbouw zijnde nieuwe spoorlijn verder geopend is, vele schoonheidszoekenden zal trekken. Het ligt in de bedoeling de spoorlijn, die nu tot Grong opengesteld is, met een zijlijntje naar Namsos, langs de geheele kust voort te zetten tot Bodø. Wij waren in de gelegenheid den bouw van de baan te kunnen bezichtigen met den leidenden hoofdingenieur, een der bekendste van Noorwegen, die ook een deel van de Dovre baan gebouwd heeft en nu terwille van dit nieuwe werk in Stenkjaer woont. Toen hij door onze vrienden van onze komst hoorde, zeide hij dadelijk: „Als men van zoo verre komt, moet men ook wat zien!” en hij arrangeerde een autotocht, die den geheelen dag zou duren en die ons allen tot een werkelijk onvergetelijken dag geworden is!

(Slot volgt)

HELENE MULLER MASSIS

BALKON-IDYLLE

„ZIE je me nog?” vroeg Henk en hij zette 'n paar groote oogen op. Doch hij schertste natuurlijk maar, want hij keek Tine recht in 't gezicht. ☼ Ze stonden op 't ruime balkon, dat (op 't Zuiden!) hun voor 'n deel van den zomer tot openluchtverblijf diende. Overdag liet Tine er zich wel bakken en als de zon weg was, ook 'savonds, wanneer de temperatuur 't nog toeliet, smaakte de thee er bijzonder geurig. ☼ Dat „zie je me nog?” van Henk sloeg op de uitgebreide aanplantingen, welke ze, stevigst aangemoedigd door de beminnelijke prijscourant van 'n menschkundige bloemkweekerij, hadden ondernomen. De hun argeloos door de post bezorgde gids voor tuin en serre gaf zulke verlokende beschrijvingen van de groeikracht en oogverblindende schittering der aanbevolen planten en bloemen, dat Henk, verrukt, onmiddellijk 'n importante bestelling had gedaan, *franco naaste station*. En thans ging hij na, of het welig opschietende gebladerte z'n Tine misschien reeds aan z'n oog onttrok. ☼ Voorloopig echter zag 't er met 't in potten en bakken aangebrachte gewas vrij treurig uit. En ze hadden zich nog al zoo'n illusie gevormd! Zouden ze den zomer niet

doorbrenge te midden van de wildst feestende woekering van geur en kleur? Jammer, dat de werkelijkheid altijd 'n tikje nuchterder deed dan wat je je droomde! ☼ „Maar drommels nog toe”, wond Henk zich 'n weinig op, „vermeldt de prijscourant niet zwart op wit, dat deze Ampelopsis Veitchi, de koningin der klimplanten, muren en schuttingen absoluut doet verdwijnen? Als ze nu alleen maar de balustrade bedekte! Dan waren we ten minste vrij voor de buren”. ☼ „Misschien, dat er op één's schot in

Foto Wilse

BESSHEIM IN JOTUNHEIM

komt”, troostte Tine. „Wat zal 't dan donker worden in de kamer! Als zoo'n klimmer begint!” ☼ „Enfin, we kunnen snoeien”, stelde Henk 'r gerust. „Alleen, ik wou er zoo graag wat van zien. Daar heb je nu de Dicytra Spectabilis, ook genaamd het Vrouwenhartje. Ze groeit binnen een week. Lees zelf. Maar merk je er iets van? Gieten we misschien niet genoeg?” ☼ „Maar Henk!” kreet Tine ontsteld en ze wierp hem 'n wanhopigen blik toe! „Het balkon drijft elken dag als 'n zwembassin. We zullen 'n rekening krijgen voor extra waterverbruik. En de kleine Miep heeft doorlopend krampjes”. ☼ „Ja, ja”, lachte Henk goedmoedig. „We zullen op klompen moeten gaan. Zorg buiten vóór alles voor droge voeten! Kom, schat, laten we nog maar wat geduld hebben. Die kweekerij heeft er toch verstand van? Als onze „reuze-madelief” d'r maar eenmaal zin in krijgt! „De eene bloem is nog niet geplukt, of de andere staat reeds te wachten”. Kijk, dat drukken ze toch maar zóó niet? Waar laten we al de bouquetten? We worden nog doodmoe van 't plukken”. ☼ „'t Zal heerlijk zijn”, fantaseerde Tine nu weer, die niet veel nodig had, om de toekomst opnieuw hoopvol in te zien. „Op die manier hoeven we dit jaar nergens in pensioen. Dat valt meestal zoo tegen en 't is zoo duur!” ☼ „Natuurlijk, onzin!” gaf Henk toe. „We hebben ons eigen buitengoed, wat jij? Als 't regent, gaan we onder onze Spiraea schuilen („ze groeit zoo vlug, dat men er verwonderd van is. De rijkbloeiende plant bij uitnemendheid.” Lees!) en als de

zon blakert, kruipen we in de schaduw van de Ampélopsis Veitchi. Als je zoo'n klimmer z'n gang laat gaan, raak je er in 't eind in verward". ☼ „Wat zullen we gezond worden!" verheugde zich Tine. „En wat zal 't Miep goed doen! 't Kind krijgt nu al meer kleur, vind ik". „'t Wordt 'n boerin", sprak Henk overtuigd. „En wat zullen we 'n eetlust hebben! We nemen blikjes mee naar 't balkon. Zoo'n zomer buiten werkt op je in! Zeg Tiny, kijk die Dicytra eens d'r best doen! Dat lijkt waarachtig al op 'n blaadje! 't Eerste Vrouwenhartje is voor jou, schat!" „Ja!" knikte „de schat" blij. En ze kneep Henk al vast dankbaar in den arm. ☼ Dit vreugdige gesprek (jong geluk is nu eenmaal voorbarig!) had plaats in de lente. Thans, in den vol-zomer, keken Henk en Tine weer naar hun aanplant en 'n trek van misnoegen grifte zich in beider gelaat. De aanblik van 't balkon was dan ook niet bemoedigend. De Ampélopsis noch de Dicytra of de Spiraea gedroeg zich behoorlijk. Alleen drie „reuze-madelieven", in min of meer verlepten staat, gaven 'n armzalig kleurtje aan de grootsch opgezette potten- en bakken-show. Wat er toch dikwijls weinig terecht kwam van 'n driest ontworpen plan! ☼ „Precies 'n failliete pottenbakkerij", woordspelde Henk humeurig. Tine zei er niets op, want ze moest 'm gelijk geven.

Heel haar mooie zomer-illusie lag in duigen. Ja, je moest maar op iets bouwen. Dan kwam jegoed uit! ☼ „Je kunt niet eens heen en weer loopen van de zon," knorde Henk nog. „En 't vorige jaar dan?" vroeg Tine. „Toen hadden we niet zoo gerekend op de schaduw van den Ampélopsis", legde Henk uit. „En 't oude scherm hebben we daar nu voor weggedaan. Verduiveld, daar zit de kat in Miep's perkje! 't Beest maakt er zijn zandplek van. Als ik 't kind dáárvoor de ver-rukkelijke snij-

bloem (noemde de catalogus 't zoo niet?), de populaire Aquilegia, heb gegeven! Waar zit Miep? Ik vertrouw 't niet". ☼ „Hier, pappie!" klonk 't uit de voorkamer. En den ouders bleek, dat hun lieveling daar op de goudvisch-kom en de grasgroene rozen van 't karpel oefeningen met den gieter hield. Ach ja, waar dit op 't balkon niet hielp, wie wist, wat voor effect 't misschien op onplantkundige voorwerpen had! ☼ „Die kwekerij", kwam Henk nu los, „doe ik 'n proces aan! Waterscha ook nog! En dat, terwijl er niets wil groeien! Tine, doe de balkondeuren dicht! of ik draai de Dicytra d'r nek om!" 's Avonds echter — Henk's booze buien duurden nooit lang — zaten ze weer op hun „buiten". Doch de „pottenbakkerij" was totaal afgebroken. De eenige bloemen, welke je er zag, waren die van Tine's deux-pièces en waar eens de koningin der klimplanten wanhopige groeipogingen deed, stond nu 'n scherm, omdat Henk en Tine wel eens buur-en-windvrij wilden theeën. En onder hun voeten lag 'n kleedje en allerlei meubilair bracht gezelligheid aan. „Dan zitten we maar in ons paviljoen", meende Henk. „Dat is oök idyllisch. En één troost heb ik, Tien: jouw „vrouwenhartje" bloeit maar door". ☼ Voor dat gezegde gaf Tine 'm 'n hartelijken zoen. En ze behoefden nu niet op te schrikken, want de kleine Miep sliep, kon dus geen kwaad uithalen. Dicht bij d'r bedje drevon vredig drie drenkelingen: den gieter had ze gepromoveerd tot poppenbad. Zoo is er voor alles wel 'n weg.

JOH. W. BROEDEL

IN HET HART VAN CAMBODJA

TWEE nachten en een dag van eentonige riviervaart, de Mekong op naar het Noorden, lagen achter me, toen ik den tweeden dag, vroeg wakker wordende, bemerkte, dat het bootje, want meer was het feitelijk niet, stil lag. Aan dek komende, bleek me, dat we reeds goed en wel gemeerd lagen aan wat ik vermoedde, dat wel een van de steigers van Pnom Penh moest zijn, in aanmerking nemende, dat beide oevers van de nog steeds breede rivier de duidelijke teekenen vertoonden, dat zich hier een grotere nederzetting bevond dan we gedurende de vaart op de rivier gepasseerd waren. ☼ Het was dan ook Pnom Penh, waar we zoo stilletjes binnen geslopen waren, en vanwaar ik verder per auto door zou gaan naar de ruïnen van Angkor. Zakelijke belangen maakten het echter wenschelijk, dat ik wat langer in de stad bleef, en zoo had ik gelegenheid wat meer te zien van de, onder Fransch protectoraat, zich koesterende en pralende vorstelijke residentie, die echter zoo nu en dan een schouwspel biedt, dat doet denken aan een opéra comique. ☼ Pnom Penh is de hoofdstad van het moderne Cambodja, dat de nakomeling is van het groote Khmer rijk, waarschijnlijk door

de Siameezen ten val gebracht. De laatste Khmer vorst week met een handvol getrouwen uit naar het Zuiden, en vestigde zich ten slotte op een heuvel, een Pnom, die u thans nog te Pnom Penh wordt gewezen waaromheen men een park heeft aangelegd, terwijl de heuveltop gekroond is door wat wij Westelingen gemeenlijk foutief, een pagode noemen. Die nederzetting werd het begin van de nieuwe hoofdstad van het nieuwe rijk. Dat nieuwe rijk leidde echter door de eeuwen een kommervol be-

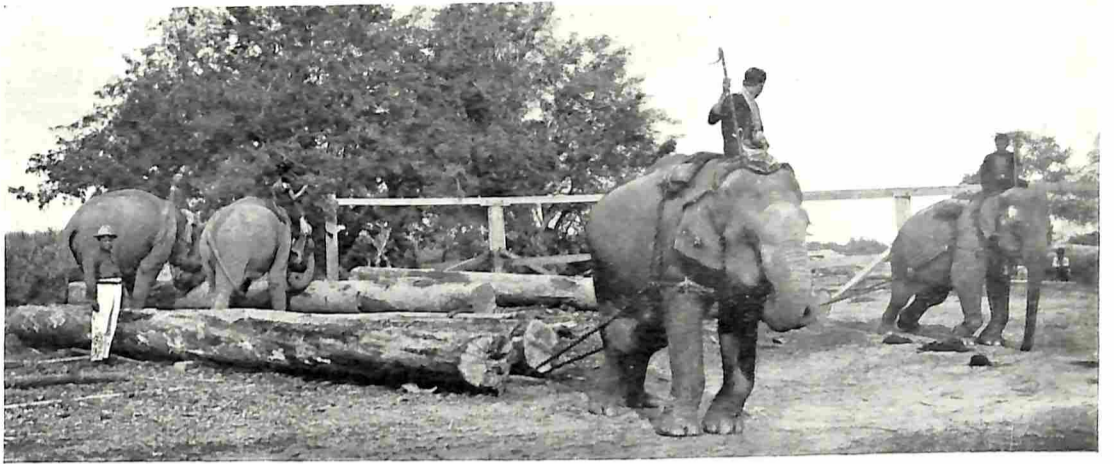
Foto Wilse

ALLES OP SKI'S

staan, steeds bedreigd door de Siameezen uit het Noorden, en de Annamiten uit het Zuiden. ☼ In den loop der 18de eeuw dringen Fransche zendelingen hier door, en tijdens het tweede keizerrijk knoopt Frankrijk ook politieke relaties met het Koninkrijk Cambodja aan. Zooals het meestal in dergelijke gevallen gaat, ging het ook in Cambodja: de zendelingen en de vriendschappelijke relaties leidden ten slotte tot een Fransch protectoraat, dat in de practijk neerkomt op een Fransche overheersching of inbezitneming, hoe men het dan noemen wil, en de laatste nakomeling van de eens zoo machtige Khmer-vorsten is thans niet veel meer dan een marionet in de handen van het Fransche koloniale opperbestuur. Hier in Cambodja is er echter een „note gaie" in het overigens wrange concert der koloniale overheersching. Zooals ik opmerkte, leidde het vroegere onafhankelijke Cambodja een kommervol bestaan, steeds bedreigd door machtige buurstaten, vooral Siam. De positie van den vorst tegenover eigen onderdanen was evenmin erg florissant, voor de komst der Franschen waren staat en regeering beide in décadence. De Franschen echter hebben aan het koningshuis en het hof den grootst mogelijken luister en praal bijgezet, men kan niet zeggen hergeven, want nimmer koesterden zij zich in zooveel weelde als thans, en nu ziet men, dat men er zich toe gezet heeft in alles den aartsvijand, den politiek en economisch sterkere, den Siamees, te copieeren. Nu ziet men te Pnom Penh paleizen en tempels, slechts enkele tientallen jaren ge-

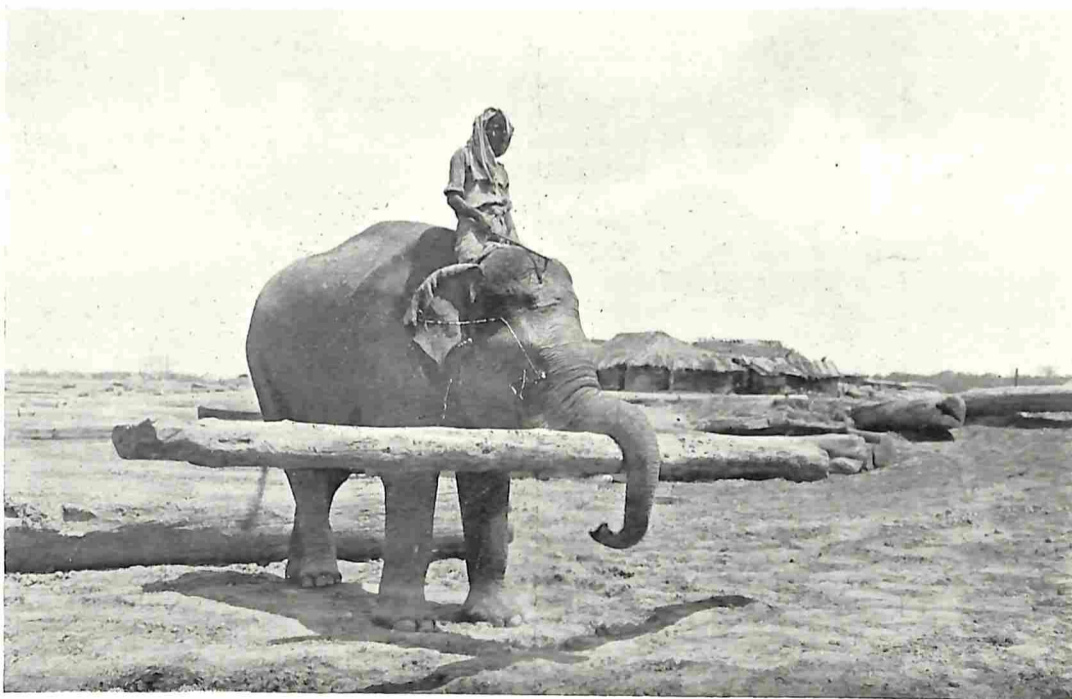
leden gebouwd, die een copie zijn van de tempels en paleizen te Bangkok, maar van eenige oorspronkelijkheid is weinig of geen sprake. En alles is nieuw, zoowel de beroemde Zilveren Pagoda, met haar vloer van zuiver zilveren tegels, als het „Musée Cambodgiëne”, de „Bibliothèque Royale de Cambodge”, en de koninklijke paleizen, als op Java de kratons, een groot complex vormende, omgeven door een muur. Het is alles gebouwd met Fransche hulp, onder leiding van Fransche architecten en artisten, evenals de zeer sierlijke „Pont du Naga”, die een moderne verwerking is van een oude Khmer brug, met het lichaam der heilige slang als balustrade, het zevenkoppige hoofd omhoog geheven als een decoratieve figuur, die de toegangen bewaakt. ☞ Ik geloof, dat er in Pnom Penh slechts twee authentieke oude zaken zijn, n.l. het enorme rijkzwaard der oude Khmers, dat men u toont bij een bezoek aan de paleizen, en het tot een ruïne vervallen tempeltje op den Pnom. Dat rijkzwaard is, naar men zegt, teruggevonden in de bouwvallen van Angkor na de verwoesting. Het is gevat in verscheidene scheden, één van hout, daaronder één van lood, en, naar ik meen, nog één van goud, en omwonden met zijde en brocaat. Het zwaard mag niet ontbloot worden, want de traditie wil, dat zulks alleen mag geschieden, als het volk der Khmers ten oorlog trekt, en ge krijgt dan ook maar een zeer onvolkomen indruk van dit rijkswapen. Zoo naar den omvang te oordeelen heeft het veel van een middeleeuwsch ridderzwaard, dat men met twee handen zou moeten hanteeren. ☞ Allerodigste dingen treft men overigens te Pnom Penh aan, die steeds weer het revue-achtige van dit hof en dit vorstenhuis doen uitkomen. Zoo staat er op een der tempelpleinen een groot ruitersstandbeeld, voorstellende Norodom I, thans reeds overleden. Aan dit standbeeld is een heele geschiedenis verbonden. Het stelde n.l. oorspronkelijk Napoleon III voor, gekleed in generaalsuniform en gezeten op een groot Europeesch paard. Het werd vervaardigd in opdracht van de een of andere Fransche vereeniging of Fransche stad als een hulde aan den keizer, doch toen de uitvoerders met het werk klaar waren, was er geen keizerrijk meer, en wist men er geen weg mee. Toen zich nu de wenschelijkheid voordeed, dat geschenken werden gewisseld met den Koning van Cambodja, sloeg men van het beeld het keizerlijk hoofd af, en verving het door den koninklijken kop van Norodom. Vandaar dat Koning Norodom ten eeuwigen dage rijdt op een majesteitelijk Europeesch ros, zooals men nergens in Cambodja vindt (waar men slechts de z.g. ponies als op Java kent) en zijn Europeesche gestalte en postuur gekleed zijn in een generaalsuniform van het twee-

OLIFANTEN IN FRANSCH INDO CHINA

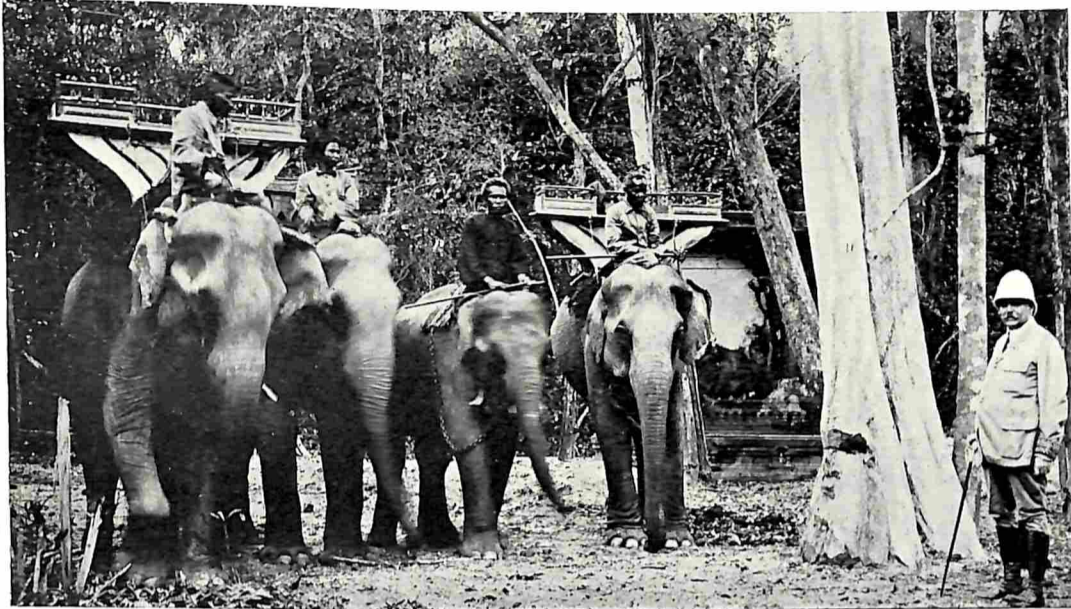
de keizerrijk. Slechts het hoofd is de echte, werkelijke Norodom, hetgeen niet bepaald veel is. ☞ Deze en dergelijke grappigheden vindt men in die tempels en paleizen van Pnom Penh naast schatten aan juweelen en goud, zoo bijv. een gouden beeld van Norodom, doch uitgevoerd door een Fransch kunstenaar, Boeddha-beelden van goud en jade en ander kostbaar materiaal, muurschilderingen in de overdadig luisterrijke troonzaal, en van kostbaarheden overladen altaren. ☞ Er zijn echter twee instellingen te Pnom Penh, die groote cultureele beteekenis hebben: het museum met de daaraan verbonden kunstnijverheidscurssussen en de koninklijke bibliotheek. Beide hebben hun ontstaan te danken aan Fransche bemoeiing en staan onder Fransche leiding. Het museum bevat zeer waardevolle collecties beeldwerken, afkomstig van de tempels bij Angkor, en tevens antieke en moderne producten der inheemsche kunstnijverheid. Toen de Fransche invloed hier doordrong, was de inheemsche kunstnijverheid vrijwel dood, voornamelijk tengevolge van de algemeene verarming der hoogere standen, zoodat de handwerksman geen afzet meer vond voor zijn kunstproducten. Als op Java verdeden hier de vorsten en landsgrooten in hun gevolg kunstarbeiders, die in hun paleizen slechts voor hen werkten, doch de verarming der aristocratie deed die klasse van volgelingen ten onder gaan. ☞ Eenige dozijnen jaren geleden heeft men van Fransche zijde met succes pogingen aangewend de verdwijnende kunstnijverheid te doen herleven, men heeft de enkelen, die nog de geheimen der oude kunst verstonden en die verspreid leefden in de kloosters, moeizaam bijeen gezocht, belangstelling bij het jonge geslacht trachten te wekken en cursussen gevormd voor de opleiding van hetgeen men in het Engelsch noemt „craftsmen”, en die men in het Hollandsch sierkunstenaar noemt. ☞ Opmerkelijk is echter, dat men het z.g. niello werk, d.i. zilver of goud ingelegd met een alliage van zilver, zwavel

en phosphor, dat in zwarte motieven tegen den gouden of zilveren achtergrond afsteekt, dat vroeger in Cambodja gemaakt werd, niet meer kan vervaardigen, terwijl dit nog wel in Siam geschiedt. Tevergeefs heeft men getracht de formule van de Siameesche kunstnijverheidsschool te krijgen; van Siameesche zijde schijnt men er de voorkeur aan te geven zijn bijna-monopolie op dat gebied te behouden. ☞ Ook de koninklijke bibliotheek staat onder Fransche leiding, hoewel de Fransche bibliothecaresse wordt bijgestaan door kloostergeleerden, Boeddhistische priesters. De instelling is nog van zeer jongen datum en het zal nog wel jaren duren voor zij goed georganiseerd en al het materiaal geklassificeerd is. De eerste collecties werden bijeengebracht, doordat de koning een beroep deed op de geestelijkheid in de kloosters en tempels van Cambodja om een deel van de daar bewaarde handschriften e.d. beschikbaar te stellen en met groot cere-

OLIFANTEN IN RANGOON

OLIFANTEN IN FRANSCH INDO CHINA

monieel werden die nu eenige jaren geleden overhandigd. ☞ Gelijksoortige giften komen echter nog steeds binnen en ik was in de gelegenheid eenmaal zoo een feestelijke schenking van antiquiteiten door verschillende kloosters uit het district rondom het dorpje Siem Reap bij te wonen. De bibliothecaresse was er speciaal per auto voor overgekomen uit Pnom Penh, en in tegenwoordigheid van den Resident van Siem Reap en het dozijn Europeanen uit de omgeving, had de ceremonieele overreiking plaats in den grooten dorpstempel, voor het altaar van den Boeddha. Een groote processie met olifanten en dozijnen geel-getogade priesters en monniken ging eraan vooraf, terwijl er verder den heelen avond feest was in het dorp, feest met tooneelopvoeringen en danseressen. ☞ Maar Pnom Penh is niet alleen vorstelijke residentie en stad van cultuur-experiment, of stad van in Oostersche kunst en wijsbegeerte-experimenteerende Westerlingen, als ik het zoo uit mag drukken. Er is een krachtig economisch leven, ook al omdat de ligging aan de Mekong de plaats tot een belangrijke rivierhaven heeft gemaakt. En de Franschen hebben ook in materieel opzicht zeer veel gedaan, wat land en volk ten goede is gekomen, al was het alleen maar de wijze, waarop ze de stad feitelijk van een lager op een hooger niveau hebben gebracht. Pierre Loti beschrijft Pnom Penh nog als een duistere, ongezonde plaats van vuil en ellende, die eenige malen per jaar bij hoogen rivierstand overstroomde, een verzameling ellendige inlandsche hutten, waar koorts en infectie oppermachtig heerschten. Door alle wegen en straten over, dijken aan te leggen, en het tusschengelegen land geleidelijk, al naar het bebouwd raakte, op te heogen, heeft men de geheele stad op een hooger niveau gebracht, zoodat men tegen overstrooming gevrijwaard is, en dat werk heeft nog steeds voortgang. ☞ Men heeft maatregelen genomen ter bevordering van de zijde-cultuur, zijderupsen worden in een gouvernementsstation geteeld, en gratis beschikbaar gesteld, voorts is er een proefstation voor den landbouw, zijn er zijde-fabrieken en bloeit hier de sticklak cultuur. Het centrale economische lichaam is het „Musée Economique”, dat uitvoerige statistische en andere gegevens op economisch gebied verstrekt, en zich ook met de propaganda voor Cambodja als toeristenland belast heeft. ☞ Neen, Pnom Penh is niet meer een duister, vergeten gat, zooals Pierre Loti het noemde. Met haar gouden en roode tempeldaken, met haar marmereen paleizen en troonzalen, haar kleurig gekleede menigte in licht-bruin getinte en gelegetogade monniken den boventoon voeren, de Europeesche bungalows en beginnenden park- en boulevard-

aanleg langs den rivieroever, is het een vriendelijk en bezig stadje, volaan glimlachend over eigen voorspoed, en over de gratie, waarmede het aan de modder is ontstegen. Trouwens, de totaal indruk, dien men van Cambodja krijgt, is er een van stille, vriendelijke voldaanheid, geheel anders dan wat men in Saigon, en in het Noorden, Hanoi en Haiphong ziet. En de eenige verklaring, die ik daarvoor vinden kan is, dat de Fransche koloniale positie hier uniek is. Zeker, er is hier Fransche overheersching, maar die overheersching is werkelijk beschermend. Veroverd hebben de Franschen feitelijk Cambodja nooit; afgezien van politieke wrijving en enkele militaire meer of minder bloedige demonstraties in het verleden, beschermt het Fransche protectoraat Cambodja tegen Siam, dat zonder den Franschen invloed het land reeds lang veroverd zou hebben, en heeft het een luister aan het vorstenhuis gebracht, zooals het die voorheen nimmer heeft gekend. ☞ In Cambodja ondervinden de Franschen dan ook geen politieke moeilijkheden, wèl in Annam en Tonkin, maar om met Kipling te spreken, „that is another story”.

G. G. VAN DER KOP

Een oud schapen-proces op Texel

OUDE processtukken geven bijwijlen een merkwaardig inzicht in vroegere gewoonten en lokale gebeurtenissen. Zoo vonden we in de Resoluties van het Hof van Holland, Zeeland en Westfriesland van 1651 (fol. 92) een proccs opgeteekend, dat een blik gunt in de landelijke toestanden van het eiland Texel in de 17e eeuw en vroeger, wellicht interessant genoeg om voor een grooteren lezerskring naverteld te worden. ☞ Eenige ingelanden van polders om Den Burg ¹⁾, het voornaamste plaatsje van Texel, hebben een proces aanhangig gemaakt voor het Hof van Holland over een toestand, waarbij zij als vee- en weide-eigenaars ten nauwste betrokken waren. Breedvoerig verhalen zij hun geval aldus: Op Texel bestaat het „misbruyck ofte seer quade gewoonte” om het vee tegen den tijd, dat men elders gewoon is het op stal te zetten, „overal”, d. i. in alle weiden te doen grazen. Hoe dit misbruik ontstaan is? Niet uit een of ander privilegie van landsheer of overheid, maar uit de gewoonte arme boeren (oe te staan, hun „beesten” in de weiden

¹⁾ Waarschijnlijk van een of meer der „Negen en twintig gemeenschappelijke polders”. Sinds de bedijking van den polder „het Noorden” in 1875 spreekt men van „de 30 gemeenschappelijke polders”.

OLIFANTEN AAN HET WERK BIJ RANGOON

van de rijke boeren voedsel te laten zoeken. Dus niet opdat de welgestelde boeren, ten koste der arme, zich ook dit gebruik ten nutte zouden maken. ☒ Deze gewoonte verplicht echter niet. Immers zij is onredelijk en onbillijk. Eischers hebben dan ook dit misbruik niet vreedzaam toegestaan, maar er zich met woord en daad van tijd tot tijd tegen verzet en zooveel zij konden, hun recht van eigendom of huur trachten te handhaven. In 1599 reeds waren „de borgers (nde inwoonders vant Westeynde¹⁾ des eylants” vriendschappelijk overeengekomen de zaak aan de Staten van Holland voor te leggen. En de burgemeesters hadden in 1623 Cornelis van Neck, officier van het eiland, een machtiging daartoe gegeven, ondertekend door Harms Backer en wel 60 „gequalificeerde” ingelanden en inwoners. Maar om welke reden dan ook: de officier maakte er geen werk van en het misbruik bleef. Ja, zelfs was 't al zoo ver gekomen, dat, tot nadeel van de armen, de rijke en goedgesitueerde veebezitters dit gebruik usurpeerden. Zij stelden namelijk hun weiden niet meer beschikbaar voor de armen, maar hielden een groot getal kleinvee, grooter dan hun eigen land kon voeden. 's Winters dreven zij dit in de afgerasterde²⁾ weiden van anderen. Sommigen gingen zelfs zoover, dat zij 's zomers gebrek aan land hebbende en „den overaldach”³⁾ niet kunvende afwachten, hun lammeren en ander vee naar Grint⁴⁾ of Terschelling zonden, om ze aldaar op dezelfde wijze op andermans kosten vet te laten worden. ☒ En bleef het daar nu maar bij! Maar er waren zelfs vreemden, die „metten ingese:enen corre: pondeerende”, „haer zickels in den anders mans oogst sonden”: voerlieden van Enkhuizen brachten tegen den „overaldach” hun paarden naar Texel, om ze in 't voorjaar weer terug te halen. Door al deze dingen kwam het soms voor, dat op een stuk land 10, 20, of 30 paarden gejaagd werden. Ja, nog sterker staaltje: een boer van Grint kwam ieder jaar, — „een cleyn parthijken nagras”, dat hij op Texel bezat, was 't voorwendsel —, met meer dan 200 schapen, de ingelanden van het eiland „vergasten”, enz. enz. ☒ Door die groote menigte paarden, hokkelingen, kalveren en schapen, zoo stelden de eischers verder, werden de weiden zoo „omgeploecht ende alle de noppen afgeschooren, dat selfs op St. Jans dach inde somer de voorsegde landen dickwils noch tot geen verhael gecomen waren”. Het groot aantal schapen maakte, dat „de selve landen soo vervuyt ende verstoncken wierden”, dat de koeien, die in 't voorjaar weer buiten kwamen, haar eetlust verloren en terstond minder melk gaven. Ook het wintergewas (tarwe, gerst e.a.) werd vertreden, vernield en „affgeknibbelt”. Het op deze wijze gepraktizeerde „overall weiden” was dus niet alleen een schadepost voor de arme boeren, maar ook voor de andere ingelanden en de overheid. ☒ Daarom hebben zij burgemeesters en vroedschap van Den Burg gedagvaard en concludeerden, dat het der rechtbank behagen moge, vast te stellen, dat het voor de rijke en vermogende ingezetenen en ingelanden van Texel, „de arme uytgesondert”, voortaan verboden

Foto Boissenier

TEMPE. HET BAD VAN DEN FAUN

1) Het dorp Westerend bestaat niet meer. Bij het gehucht De Westen is een vervallen Kerkhof het eenige, dat ervan rest. 2) Eigenlijk zou men moeten zeggen: „afgetuinde”. Op Texel zijn n.l. alle weiden omgeven door tuinen of „tuinwaoltjes”, uit pluggen opgebouwde afsluitingen. 3) De dag, waarop in het najaar het „overall-weiden” mocht beginnen. 4) Het thans onbewoonde eilandje tusschen Terschelling en Friesland.

zal zijn hun vee op andermans land te laten weiden. ☒ Hoor nu wat de gedaagden (burgemeesters en vroedschap van Den Burg), op hun beurt aanvoeren en beweren: Van ouds is op Texel „de wintersche overall-weijdinge” in gebruik geweest, zonder dat daaruit ooit wanordelijkheden ontstaan waren. Om deze echter ook eventueel te voorkomen, hadden Schout, Burgemeesters en Schepenen van het eiland van tijd tot tijd keuren gemaakt, die zij jaarlijks lieten aanplakken en bekend maken. De laatste keur dateerde van 1654, was dus pas 6 jaar oud. En nooit is daar tegen „eenige contradictie ofte oppositie gevallen”, behalve in 1637. Toen hadden de Schout Jochem Haffelaer en een paar ingelanden gemeend zich bij de Staten van Holland bij request over de „overall-weijdinge” te moeten beklagen. Gedaagden zijn toen naar den Haag ontboden, waar zij de boodschap kregen „dat sy wel mochten naer huys gaen”, daar het recht van „overall-weijdinge” hen toekwam. Zij zijn met dit gebruik dus rustig doorgedaan, totdat

de tegenwoordige schout en eenige weinige ingelanden de kwestie wederom ter hand namen en nu niet bij de Staten, maar bij 't Hof van Holland requesteerden. ☒ Wat deden nu de gedaagden, zeker als ze waren het meerendeel der ingelanden aan hun zijde te hebben? Zij lieten door een notaris, die in Den Burg woonde, een enquête instellen onder de ingelanden, over het algemeen belang van meergenoemd gebruik. En hoe was de uitslag? Precies zooals ze gedacht hadden. 144 ingelanden ten noorden van Den Burg stemmen voor overallweijdinge, 22: „dat het hen alleens was hoe het ginck”, 15 waren voor weiden op eigen land en 8 blanco. Ten zuiden van Den Burg en bij Oude Schild: 58 ingelanden waren voor „overall”, 3: „dat het hen alleens was”, 2: „stille zitten tusschen beiden” (blanco dus), 1: „soo het gaet ist wel”. ☒ Sterker nog: 125 ingezetenen van Oosterend willen „overall-weijdinge”, „sonder dat daer ymant was die verclaert soude hebben te willen blijven op syn eijgen”, en idem alle ingelanden ten westen van 't dorp de Waal. Idem 86 ingelanden van de Waal en slechts 2 verkiezen het weiden op eigen land. ☒ Dus te zamen 436 voor „overall weijdinge” en 17 anders. Ja, ja, maar hoe

ze kwamen aan dat eerste cijfer, is niet duidelijk. Waarschijnlijk door een soortgelijke manoeuvre als bij de stemming over de Constitutie van 1801 plaats had, toen de thuisblijvers als voorstemmers gerekend werden, volgens het adagium: „Qui tacet consentire videtur”. „L'art de grouper les chiffres” schijnen de 17de-eeuwsche Texelaars dus ook al gekend te hebben. In ieder geval blijkt wel, dat de overgrote meerderheid der ingelanden in het geheel geen bezwaar had tegen „het misbruyck ofte seer quade gewoonte”. ☒ Maar dit is nog niet alles (gaan gedaagden verder); naar veler oordeel is het gebruik zijn vee 's winters de wei in te sturen „geheel proffijtelijk ende geheel nootsaekelijck” voor de weduwen, weezen en de andere ingezetenen van de dorpen van Texel. Zou het afgeschaft worden, zij zouden er groot nadeel en schade door lijden. ☒ Ten overvloede voegen gedaagden er nog aan toe, dat de „overall-weijdinge” op Texel „boven memorie van menschen was gepractiseert ende men niet en wiste wanneer tselve begonst was”. Ten slotte staan zij ook met dit gebruik niet alleen, daar ook op Wieringen, Terschelling en andere eilanden dezelfde praktijken in zwang

Foto Boissenier

RELIEF IN DEN TEMPEL VAN DIONYSOS: DANSEND MEISJE

ben we niet nagesnuffeld.

Mr. J. VAN CAMPEN

GRIEKSCHE HYMNEN

„HIER breng ik u”, zeide mijn oude vriend de alchimist — een verzameling antieke Griekse Hymnen. U zult zien, dat zij in den loop der laatste decennien zijn opgegraven, voornamelijk te Delphi. Dit geldt ten minste van de oudste onder hen. Dank zij vele theoretische werken over muziek van Griekse schrijvers, wist men reeds lang hoedanig hun muzieksysteem en hun notenschrift was samengesteld, — alleen de voorbeelden ontbraken! Hier breng ik u eenige specimen — daar liggen zij, frisch en vol leven, als waren zij gisteren ontstaan! De meeste zijn gedacht voor solostem met begeleiding van Aulos of Kithara. Ik heb de zangstem voor fluit gezet, de begeleiding is hier sober voor klavier geschreven, een treurig surrogaat weliswaar! „mais si l'on n'a pas ce qu'on aime, il faut aimer ce que l'on a”. Dat geldt ook hier. ☼ Mijn oude vriend de alchimist is apotheker van vak en musicus en kunstkenner van aanleg, en in deze dubbele hoedanigheid een beproefd vriend van Dr. Albert Schweitzer, den kunstenaar-arts, aan wien hij zijn medicijnen zendt voor diens hospitaal in Equatoriaal-Afrika, en met wien hij meermalen optreedt in de Kerkconcerten, die Albert Schweitzer tijdens zijn verblijf in Europa pleegt te geven. ☼ Na deze inleidende woorden begonnen wij de Hymnen door te spelen. Allereerst de oudste zangen, de zoogenaamde „Homerische Hymnen”, gewijd aan verschillende godheden als Demeter en Persephoneia en Aphrodite. Daarop het lied aan de Muse Kalliope; den klaagzang van Thekmessa over den dood van haar gemaal, en nog zoovele andere! ☼ En hiermede waren wij

waren „ende dat met goet genoege vander respectieve ingeseten”. ☼ Welke uitspraak zal het Hof nu geven, beide partijen gehoord? Kort en krachtig ontzegt zij den eisch. Men houde zich aan de keuren op dit punt gemaakt. ☼ „Gedaen in den Hage bij meesters Johan Dedel, Huggo Blocq, Frederik van Dorp e.a. . . . ende gepronuncieert den IIIen December 1651”. ☼ Zooals het meermalen gaat, waren de eischers met de uitspraak niet tevreden. Terstond ging hun procureur Gerrit van de Velde in appel bij den Hoogen Raad. Maar hoe deze zaak verder verlopen is, heb-
 verplaatst in een andere wereld, met nieuwe kunstwaarden en nieuwe horizonen. Ligt het enkel aan den vorm, dat deze muziek zulk een verklaarden glans heeft, zulk een onbeschrijfelijke waardigheid, gepaard aan zulke onnavolgbare gracie en zulk een kristallen doorzichtigheid? Of is, omgekeerd, het systeem slechts de stoffelijke uiting van den verklaarden, edelen en harmonischen Grieksen geest? ☼ Nooit en nimmer, niet door lectuur, niet door afbeeldingen, zelfs niet door de met eigen oogen aanschouwde heerlijkheid van dit gezegende land, heb ik zulk een sterke vizie gehad van wat de Griekse psyche feitelijk was, dan door deze eenvoudige, oeroude melodieën, in hun verminkte moderne wedergave. Poorten weken open, visioenen van licht glansden op voor mijn verrukten innerlijken blik. Gansch de wereld van schoonheid, die Griekenland heet, herleefde. De goden zouden gestorven zijn. „Verschemerd”? Zij zouden slechts waandenkbeelden, phantasmagoriën zijn geweest? Wie de Hymnen hoort, hun gewijd, of die zelf, hoe gebrekkig ook, herschept, weet wel beter! ☼ „U weet, niet waar”, zoo sprak mijn oude vriend in een tusschenpauze, „dat de Grieken in plaats van onze 7 tonige schaal, als grondslag van hun muzieksysteem een 4 tonige reeks hadden, tetrachord genaamd? Zulk een tetrachord bestond uit twee heele en één halve toon. Naar de ligging van dien halven toon werd het tetrachord genoemd: dorisch als hij aan 't begin lag, b.v. e-f-g-a; phrygisch wanneer hij in 't midden lag: b.v. d-e-f-g; en lydisch wanneer hij bovenaan lag b.v. c-d-e-f. Twee van zulke tetrachorden, boven elkaar geplaatst, vormden een 8 tonige schaal, b.v. de veelgebruikte dorische reeks e-f-g-a/b-c-d-e. Ten einde de reeks uit te breiden tot den natuurlijken omvang der menschelijke stem of van hun instrumenten: aulos, lyra en kithara, voegde men er nog een tetrachord in de diepte en een in de hoogte bij, die echter met hun begin en eindtonen ingrepen in de middelste tetrachorden. Aldus: b-c-d-e/e-f-g-a-b-c-d-e/e-f-g-a. Om de reeks onderaan af te sluiten met den gelijknamigen boventoon, voegde men er ten slotte in de diepte den „Proslambanomenos” (den bijgenomen toon) aan toe. Dit is in ruwe trekken de hoofdzaak van het Griekse muzieksysteem. Natuurlijk behandelde men de phrygische en lydische tetrachorden op dezelfde wijze en verkreeg op deze wijze verschillende klanksystemen met geheel eigen karakter. Het fijne oor der Grieken, dat afstanden van minder dan een halve toon onderscheidde, had reeds vroeg geleid tot de toepassing van chromatiek en enharmoniek: (het verschil tusschen kleine en groote halve tonen, waardoor b.v. #c = cis niet dezelfde toon is als b d = des). ☼ Langen tijd heeft men gemeend, dat de Grieken geen meerstemmigheid kenden, waardoor er geen sprake kon zijn van instrumentale begeleiding hunner zangen, anders dan in unisono met de zangstem. Sedert echter in 1918 het genoemde „klaaglied” werd gevonden, n.l. op een Papyrus-

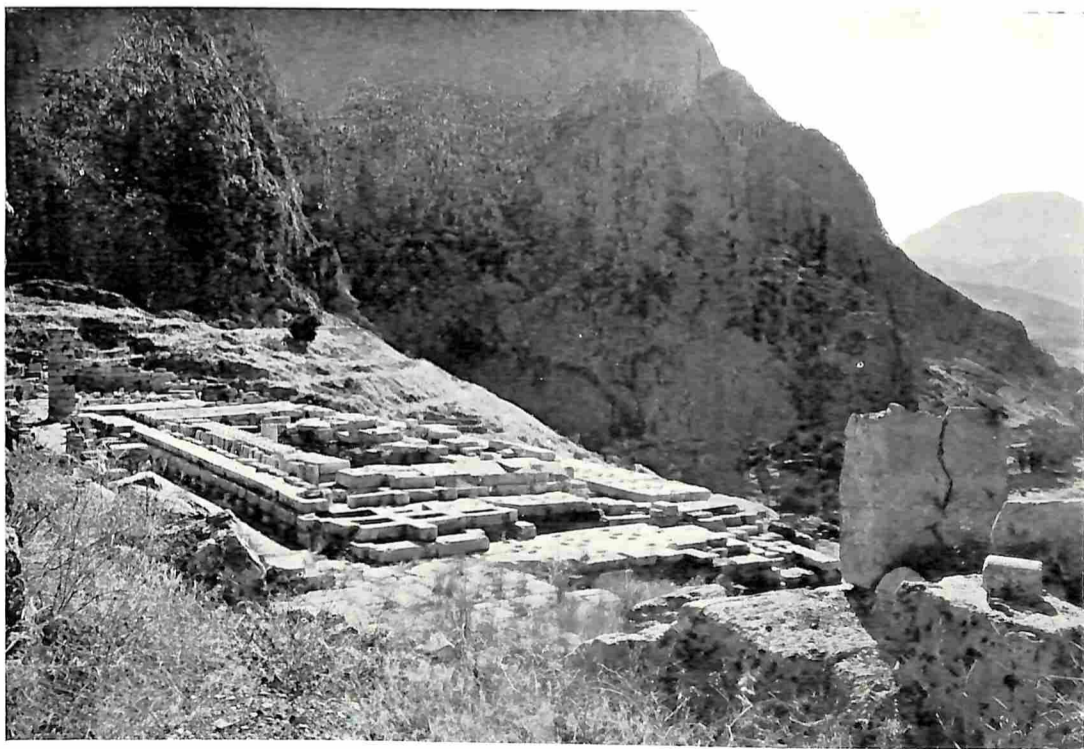

Foto Boissenier

DELPHI: TEMPEL VAN APOLLO

rol, is het bewijs geleverd, dat de Grieken, in een latere periode althans, wel degelijk tegen de zangstem een zelfstandige begeleiding lieten optreden. ☼ Welk een hooge plaats de muziek innam in het antieke denken, daarvan vertellen ons reeds de sagen en legenden, die aan Apollo, Pan, Dionysos, Amphion, Orpheus en andere goden en halfgoden het ontstaan van de muziek zelve en van de instrumenten toeschreven. ☼ In hun beroemde spelen werd aan de muzikale wedstrijden een ruime plaats toegekend. In het bijzonder bij de Pythische spelen, ter eere van den Apollo van Delphi, stond de muziek in hoog aanzien. Het is dan ook aldàr, bij opgravingen in de woeste, grootsche natuur om dat vervallen heiligdom, dat de meeste hymnen zijn gevonden, o.a. de prachtige hymne aan Apollo zelf, in 1893 aan het licht gebracht. ☼ De overwinnaar in die Delphische wedstrijden werd gekroond met een lauwerkrans, waarvan de twijgen geplukt werden in de naburige vallei van Tempe — het Grieksche „Paradijs”. — Zoo ongeveer sprak de oude kunstkenner. En hij voegde er nog aan toe: „Hoè de hymnen mogen geklonken hebben in hun natuurstaat, gezongen door geoefende zangers, begeleid door vaardige aulisten of kitharoden, gedragen door de sfeer van blijde geestvervoering, in het wondere licht van het land hunner herkomst, op de heilige plaatsen zelve en ter opluistering van de heilige feesten, daarvan kunnen wij ons in onze beste oogenblikken slechts een flauwe voorstelling maken. — Als een zwakke, maar zuivere echo dier voorbijglorie klinken ons Westerlingen de wecr aan het daglicht herrezen „Hymnen uit Griekenland”.

Foto C. Steenbergh

M. DE ROUVILLE

DE SCHIPBRUG TE ARNHEM

IN HET RIJK DER STILTE

2) DOOR CHARLES G. D. ROBERTS
HET RINGWAAK HERT
(Vervolg)

HET hertje echter, schoon open en bloot voor hem liggend, was volkomen verborgen — want het bezat de gave van het varen-zaad, dat, zooals de oude barden vertelden, zijn bezitter onzichtbaar maakt. Geen windvlaagje streek langs om den neus van den lynx te vertellen, dat zijn oogen hem bedrogen. Eindelijk zakte de opgeheven voorpoot zachtjes op den grond en sloop hij weg als een vreeselijke, grijze schaduw. Nog twee of drie seconden daarna gingen de zijden van het hertje heftig op en neer. Toen lag het weer zoo stil als een blok. ☼ Toevallig bleef ditmaal de moeder-hinde wat lang weg. Het hertje kreeg vreeselijken honger en voelde zich erg eenzaam, wat zijn geduld op een harde proef stelde. Niettemin bleef het gehoorzaam aan de wet, die het beschermde, terwijl het woud — dat zoo leeg lijkt, maar in werkelijkheid zoo bevolkt is, zijn sluipende en loerende bewoners langs zijn schuilplaats stuurde. Van tijd tot tijd snelde een tengere boschmuis met zijn kraaloogjes voorbij; of een broedende patrijs, die niet lang weg wou blijven van haar eieren, liep heen en weer om vlug een maaltje op te pikken; of een roode eekhoorn, met zijn pluimstaart opgestoken, snelde vlug en zachtjes over den grond, snelde een boom op en snaterde van den top luide uitdagingen toe aan de gevaren, die beneden op hem loerden. Dit alles zagen de opengesperde oogen van het hertje, dat zoo onbewust de grondslagen legde voor die woud-kennis, waarvan later zijn sukses in het genadelooze spel des levens zou afhangen. Een keer draafde een groote, roode vos, omzichtig, maar vol zelfvertrouwen, door een eind van het kreupelhout, op geen tien voet van den neus van het hertje af; en opnieuw trok die innerlijke greep, die vrees was, de pillen van de oogen van den kleinen spieder samen. Maar de vos snoof met zijn scherpen, onderzoekenden snoet naar de plaatsen, waar de patrijzenmoeder gekrabbeld had en zag het

hertje heelemaal niet. ☼ Die onzichtbaarheid was echter niet slechts een groot voordeel, doch had ook haar nadeelige zijde. Zoowat vijf minuten, nadat de vos was weggegaan, klonk achter het hertje, dus van den kant, waar hij niets kon zien een ruischen van bladeren, een trappelen van zachte pooten, een geheimzinnig geluid van haast en angst. Even later kwam een harig iets vlak op zijn zijde neer en vloog er weer af met een gil van schrik. In onweerstaanbare paniek sprong het hertje overeind en bleef trillend op zijn pootjes staan, terwijl een groote haas, die in zijn wanhopige vlucht één lange streep leek, onder een gekraak van takken door het bladeren-scherm schoot en verdween. ☼ Terwijl het hertje ineenkroop voor die onverwachte verschijning — die, voor zoover het kon nagaan, ieder oogenblik terug kon komen om het weer te verrassen — dwong een snerpende, scherpe, uiterst kwaadaardige kreet het den kop om te wenden en op hetzelfde oogenblik werd het woest besprongen door een klein, donkerharig beest — de achtervolger van den haas — die het omverwierp. Voor den eersten keer voelde het 't snerpen van lichamelijke pijn, toen woeste tanden, klein maar scherp, het teere vel van zijn nek verscheurden en trachtten den halsader te bereiken. Het lag hulpeloos te trappelen onder zijn aanvaller en kreet meelijwekkend om zijn moeder. ☼ Juist op dit moment en nog net op tijd kwam de moeder terug. Haar oogen, anders zoo zacht, gloeiden van woede. Vóór de marter — want dat was de brutale aanvaller — meer kon doen dan

zijn smalle
kwaadaardigen
kopomkeeren om te
zien, wat hem bedreigde en
terwijl de
eerste, smakelijke
bloeddroppelen nog
in zijn keel
zaten,

kwam een mes-scherpe hoef op zijn rug neer en verpletterde den ruggegraat. Hij wrong zich opzij en deed een nuttelooze poging om weg te kruipen. Even later werd hij vertrapt en vermorfeld tot een vormlooze massa. ☼ Daar het een kleine marter was geweest, met niet heel-lange tanden, waren de wonden van het hertje niet ernstig. Het krabbelde omhoog en drukte zich tegen zijn moeders zijden. De hinde belikte het zorgvuldig, terwijl het zich voedde; en nadat zijn tengere pootjes hadden opgehouden te trillen, leidde zij het weg naar een andere schuilplaats. ☼ Die gebeurtenis had het zenuwgestel van het kleine dier zoo geschokt, dat zijn moeder het wel langer dan een week niet alleen kon laten, maar zich tevreden moest stellen met het gras, dat ze dicht bij zijn schuilplaats kon vinden. Zijn vertrouwen in de taktiek der onzichtbaarheid was dermate geschokt, dat het, als zijn moeder probeerde weg te gaan, opsprong en haar achterna liep. De goedgeoede oude hinde werd mager onder die beproeving; maar toen haar kleintje zijn zenuwachtigheid had overwonnen, was het al sterk genoeg om haar te volgen naar haar beste voederplaatsen en van dien tijd af werden haar moeilijkheden met den dag kleiner. De zomer ging voorbij, zonder dat er iets van eenige beteekenis gebeurde en toen de herfst naderde en andere instinkten zich bij de hinde deden gelden en zij hem soms in het gezelschap van een groot hert met prachtig gewei, glad scheen te vergeten, was hij al een stevige knaap vol zelfvertrouwen en in de meeste gevallen al best in staat op zichzelf te passen. Terwijl de groote bok niet de minste notitie van hem nam, bleef hij om zijn moeder heendraaien, en in haar nabijheid grazen en sliep hij steeds bij haar in het struikgewas. Maar zijn eerste zomer had hem de belangrijkste beginselen bijgebracht van die kennis, die vereischt wordt voor het leven van een hert in de vrije natuur.

(Wordt vervolgd)

Ontvangen boeken

De N.V. Koffiebranderij en theehandel voorheen Gebroeders J. A. & A. Heuff Ez. te Tiel stelt voor haar afnemers een album ter beschikking, waarin J. D. H. van Uden vertelt van geschiedenis en cultuur van Betuwsche steden en dorpen, van boomgaarden, vogels en vee, bij kleine litho's van Paul Bodifée.